

Hälsorisker med kvarts

Vilka är hälsoriskerna?
Varför skall vi tala om kvarts 2015?

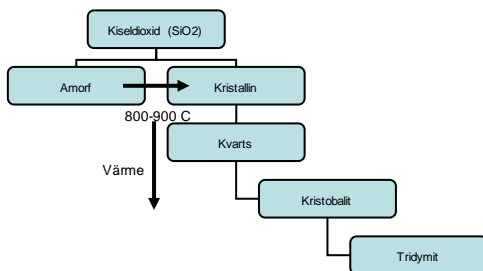
Orsasjukan

- Sandstens-
arbetare dog
unga
- Andnöd och
hosta
- Hustrur och barn
drabbades inte

Carl von Linné 1734

Kristallin kiseldioxid

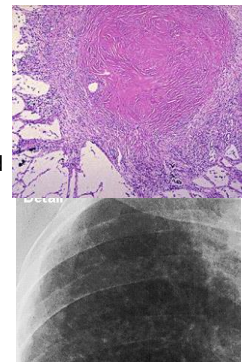
Silikos

Patofysiologi

- Makrofager- fagocytos
- Cytotoxiskt
- Makrofgöd, inflammation
tillväxtfaktorer, cellmedierad
immunitet, autoimmunitet

Risk

- Total dos och dos-rat
- Ytans reaktivitet
- Kvarts < kristobalit < tridymit

Dödlig blästring med kvartssand

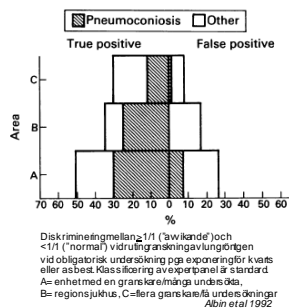
Andra risker med kvarts

- Kvarts är klassat som
cancerframkallande för
människa
  - Lungcancer (IARC)
- Ökad risk för TBC
- Orsakar KOL
- Ökad risk för reumatoid
artrit och annan
autoimmun sjukdom

Kvarts 2015?

- Vi vet mer om följder av kvartsexponering – gränsvärdet måste ner
- Arbetarskyddet brister – Mätningar, uppföljning
- De medicinska kontrollerna brister
- Vi ser nya allvarliga fall – som illustrerar dessa problem

Indexfall 1

Arbete i stenbrott i nordöstra Skåne 40 år. Röntgenförändringar uppmärksammas 2004, kan spåras tillbaka till 1980.

Fordröjningen av silikosdiagnos vid obligatorisk kontroll innebar att syftet att tidigt upptäcka ev silikosutveckling ej uppfyllts och att exponeringen ej avbrutits

Läkares anmälan till Arbetsmiljöverket 2005-12-06 (AFS 2005:6, §11)

Indexfall 2

Arbete i stenbrott i nordöstra Skåne 30 år. Röntgenfynd som vid silikos

Vid 13 av 29 mätningar har hygieniska gränsvärdet överskridits. Detta har ej föranlett åtgärder från företag eller Arbetsmiljöinspektion. Ingen skyddsutrustning användes (angivet i mät rapport).

- Följs uppmätta dammhalter upp på tillfredställande sätt?

Läkares anmälan till Arbetsmiljöverket 2005-12-06

Representerar indexfallen särskilt olyckliga omständigheter?

Eller finns det ett generellt problem med det tekniska och medicinska arbetarskyddet mot silikos?

Vi gjorde:

- Gemensamt besök 5 stenbrott AI/YMK-Lund
  - Eftergranskning av 30 röntgenbilder
- Slutsats: Ett generellt problem.

Inga kvartsorsakade dödsfall kräver....

Fler mätningar, rätt gränsvärde, bättre kontroller

Rekommenderad vidare läsning

- Arbete och hälsa 2013;47(8)